

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Obdo/32/2018
Identifikačné číslo spisu: 4614204709
Dátum vydania rozhodnutia: 29.11.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Andrea Moravčíková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:4614204709.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: SPP - distribúcia, a. s., so sídlom Mlynské nivy 44/b, 825 11 Bratislava, IČO: 35 910 739, proti odporcovi: COOP Jednota Topoľčany, spotrebné družstvo, so sídlom Stummerova 5, 955 21 Topoľčany, IČO: 00 168 904, právne zastúpený advokátom JUDr. Tomášom Klieštencom, so sídlom M. Waltariho 7, 921 01 Piešťany, o zaplatenie 9 492,39 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Topoľčany pod sp. zn. 8Cb/15/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 26Cob/79/2016-188, zo dňa 19. októbra 2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 19. októbra 2017, č. k. 26Cob/79/2016- 88, rozsudok Okresného súdu Topoľčany z 9. júna 2016, č. k. 8Cb/15/2014-155, a uznesenie Okresného súdu Topoľčany z 12. februára 2018, č. k. 8Cb/15/2014-202 z r u š u j e a v e c v r a c i a súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Topoľčany (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom č. k. 8Cb/15/2014 - 155 z 9. júna 2016 žalobu zamietol. Právne vec posúdil podľa § 54 ods. 1, 2 a 8, § 54 ods. 8, § 59 ods. 1 písm. d/, § 59 ods. 2 zákona č. 656/2004 Z. z. o energetike, v znení platnom do 31. augusta 2012 (ďalej len ZoE) a dospel k záveru, že z vykonaného dokazovania nebolo možné dovodiť záver o dôvodnosti podaného návrhu. Za nesporné považoval súd prvej inštancie, že žalovaný odoberal plyn na danom odbornom mieste od svojho zmluvného dodávateľa SPP, a. s. a dňa 3. júla 2012 pri kontrole meradla pracovníkmi žalobcu vzniklo podozrenie na pozmenenie overovacej a zabezpečovacej značky meradla. Meradlo bolo demontované a predložené znalcovi, ktorý vo svojom znaleckom posudku vyslovil predpoklad, že pôvodné zabezpečenie meradla bolo porušené - odstránené a nahradené inou plombou, a vzhľadom na zistené skutočnosti môže predpokladať, že bol robený zásah do plomby meradla. Na základe záverov uvedeného znaleckého posudku žalobca vyčíslil škodu, ktorá mu mala vzniknúť v dôsledku neoprávneného odberu plynu. Ďalej súd konštatoval, že manipuláciu s meradlom je možné hodnotiť ako neoprávnený odber plynu v zmysle § 59 ods. 1, písm. d/ ZoE, kde je upravená objektívna zodpovednosť odberateľa plynu za prípadnú škodu.

2. Súd prvej inštancie však následne dospel k záveru, že samotná skutočnosť, že došlo k

neoprávnenému odberu plynu, nepostačuje k tomu, aby súd mohol zaviazať odberateľa na náhradu škody bez preukázania toho, či žalobcovi škoda skutočne vznikla. Žalobca nepreukázal, že nastúpila objektívna zodpovednosť. Nepredložil vizuálnu evidenciu ciach u meračov, ktoré merače sú spravidla až po nejakom časovom odstupe od ciachovania montované, teda nevie jednoznačne preukázať, s akými konkrétnymi overovacími značkami bolo predmetné meradlo skutočne na dané odberné miesto namontované. Bolo povinnosťou žalobcu preukázať, že v dôsledku neoprávneného odberu plynu zo strany žalovaného mu vznikla škoda, čo však nie je splnené tvrdením žalobcu, že škoda mu vznikne, ak odberateľ odoberal plyn meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii. Súd odkázal na znenie zákona, podľa ktorého odberateľ, ktorý neoprávnene odoberal plyn, je povinný uhradiť skutočnú škodu dodávateľovi, ak táto vznikla. Žalobca neunesol dôkazné bremeno na preukázanie tvrdenia, že mu vznikla škoda v dôsledku neoprávneného odberu plynu a v tomto smere nepredložil žiaden dôkaz, z ktorého by súd mohol zistiť, či škoda skutočne vznikla a v akom rozsahu. Zo samotného znaleckého posudku je možné zistiť iba to, že existuje predpoklad odstránenia zabezpečenia na meradle a jeho nahradenie iným zabezpečením, ale z tohto posudku nie je možné jednoznačným spôsobom vyvodit' záver, že v dôsledku porušenia zabezpečenia na meradle došlo na strane žalobcu ku vzniku škody.

3. Podľa súdu prvej inštancie zákon nezbavuje žalobcu povinnosti preukázať, že mu škoda v dôsledku porušenia plomby meracieho zariadenia vznikla, či bolo uvedené meradlo v určitom čase nefunkčné t. j. nemeralo spotrebu vôbec alebo meralo nesprávne, keďže ani predložený znalecký posudok nepreukazuje, že by došlo k takému zásahu do meradla, výsledkom ktorého by bola jeho nefunkčnosť či už úplná alebo obmedzená. Vznik škody nemôže sám o sebe preukazovať prípadný pokles spotreby zemného plynu v rozhodnom období, nakoľko tento môže byť spôsobený viacerými faktormi.

4. Povinnosť nahradiť škodu podľa názoru súdu nemôže byť zamieňaná s povinnosťou zaplatiť sankciu za porušenie plomby na meradle spotreby plynu. Ustanovenie § 59 ods. 2 ZoE predpokladá, že nie každý neoprávnený odber plynu, za ktorý sa považuje aj odber s meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii, má za následok vznik škody a nadväzujúci odsek 3 tohto zákonného ustanovenia na úpravu výpočtu škody všeobecne záväzným právnym predpisom odkazuje pre prípad nemožnosti vyčíslenia skutočne vzniknutej škody, nie pre prípad nemožnosti zistenia, či škoda skutočne vznikla. V prejednávanom prípade bolo zistené, že originálna plomba bola zamenená za inú plombu, avšak nebolo preukázané, že bol týmto vykonaný zásah do meradla, ktorý by spôsobil vznik škody. Iba pre prípad nemožnosti vyčíslenia skutočne vzniknutej škody, nie pre prípad nemožnosti zistenia, či škoda skutočne vznikla, odkazuje zákon na úpravu výpočtu škody všeobecne záväzným právnym predpisom vydaným príslušným ministerstvom. Podľa názoru súdu prvej inštancie vznik škody nemožno vyvodzovať z každého poškodenia plomby meradla, ale iba zo zásahu do meradla, následkom ktorého by meradlo nezaznamenávalo alebo nesprávne zaznamenávalo množstvo odobratého plynu. Nakoľko návrh bol zamietnutý z dôvodu, že navrhovateľ nepreukázal samotný vznik škody, súd sa už ďalej podrobnejšie nezaoberal vyčíslením jej výšky, nakoľko tento rozbor by bol opodstatnený iba v prípade preukázania, že škoda aj skutočne vznikla.

5. O odvolaní žalobcu rozhodol Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom zo dňa 19. októbra 2017 č. k. 26Cob/79/2016-188 tak, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil (§ 387 ods. 2 C. s. p.). Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku skonštatoval, že sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie. V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na rozhodnutia Krajského súdu Trenčín, z ktorých vyplýva, že odberateľ, ktorý neoprávnene odoberal plyn, je povinný uhradiť dodávateľovi plynu, prevádzkovateľovi prepravnej siete a prevádzkovateľovi distribučnej siete, prevádzkovateľovi zásobníka skutočne vzniknutú škodu, ak vznikla. Žalobca tak musí preukázať vznik skutočnej škody. Až pre prípad, že nemožno vyčísliť skutočne vzniknutú škodu na základe objektívnych a spoľahlivých podkladov, použije sa spôsob výpočtu škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu, ktorý ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo. Žalobca súdu nepredložil dôkazy, z ktorých by bolo zrejmé, aká škoda mu vznikla porušením plomby meracieho zariadenia žalovaného, či takéto meracie zariadenie bolo v určitom období nefunkčné alebo jeho funkčnosť bola obmedzená.

Nepreukázal, že práve v jeho majetkovej sfére došlo ku vzniku škody v dôsledku neoprávneného odberu plynu žalovaným na základe skutkovej podstaty definovanej § 82 ods. 1 písm. d/ ZoE. Odvolací súd poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/30/2009 zo dňa 28. októbra 2009, v ktorom sa Najvyšší súd SR dostal k záveru, že iba ak sú v súdnom konaní skutočne preukázané všetky znaky zodpovednosti za škodu, t. j. existencia protiprávneho úkonu (neoprávneného odber), škoda a príčinná súvislosť medzi existenciou protiprávneho úkonu a škodou, nie je žiaden dôvod pre neuloženie povinnosti škodu nahradiť. Odvolací súd uzavrel, že žalobca vznik ujmy vo svojej majetkovej sfére vo väzbe na neoprávnený odber plynu zo strany žalovaného nepreukázal.

6. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca včas dovolanie. Prípustnosť dovolania odôvodnil ustanovením § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p., v spojení s ustanovením § 432 ods. 1 C. s. p. Podľa dovolateľa odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, keď konštatoval že nebol preukázaný jeden zo základných predpokladov zodpovednosti, pričom konštatuje že súdu nemali byť predložené žiadne dôkazy, z ktorých by bolo zrejmé, aká škoda vznikla porušením plomby meracieho zariadenia žalovaného, či predmetné zariadenie bolo v určitom období nefunkčné alebo jeho funkčnosť bola obmedzená a že práve v majetkovej sfére žalobcu došlo k vzniku škody na základe skutkovej podstaty definovanej v § 82 ods. 1 písm. d/ ZoE. Odvolací súd zároveň vec právne posúdil tak, že nebol preukázaný vznik ujmy v majetkovej sfére žalobcu vo väzbe na neoprávnený odber plynu zo strany žalovaného, t. j. de facto nemala byť preukázaná existencia príčinnej súvislosti medzi neoprávneným odberom plynu a vznikom škody. Takéto právne posúdenie podľa dovolateľa nie je správne.

7. Zároveň však neexistuje rozhodovacia prax odvolacieho súdu komplexne sa zaoberajúca predpokladmi zodpovednosti za škodu spôsobenú neoprávnenými odbermi zemného plynu, týkajúca sa predpokladov zodpovednosti za škodu - protiprávneho úkonu, vzniku škody a kauzálneho nexu. S poukazom na verejný záujem na riadnom a spoľahlivom fungovaní distribučnej siete, ktorej spoľahlivosť a bezpečnosť prevádzky môžu neoprávnené odbery plynu ohroziť, je nevyhnutné dovolacím súdom stanoviť jednoznačný právny názor na jednotlivé predpoklady zodpovednosti za škodu spôsobenú neoprávneným odberom plynu, tak, ako tieto vyplývajú z ustanovení príslušného právneho predpisu, v tomto prípade ustanovenia § 59 zákona č. 656/2004 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov (ďalej ako „ZoE“) v znení platnom a účinnom v rozhodnom období (od 19.1.2012 do 3.7.2012).

8. Podľa dovolateľa je potrebné úpravu zodpovednosti za škodu spôsobenú neoprávneným odberom plynu tak, ako je upravená v ustanoveniach ZoE, označiť ako „lex specialis“ vo vzťahu k všeobecnej právnej úprave vyplývajúcej z ustanovení Občianskeho zákonníka. Protiprávnym úkonom vo veci prejedávanej je skutková podstata neoprávneného odberu plynu definovaná v ustanovení § 59 ods. 1 písm. d/ ZoE, t. j. protiprávnym úkonom bol odber plynu meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii. Protiprávnosť takéhoto odberu vyplýva už z jeho označenia, kedy ZoE takýto odber kvalifikuje ako neoprávnený. Len preukázanie skutočnosti, že zanikla zmluva o dodávke zemného plynu alebo je porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii samo o sebe ešte automaticky neznamená preukázanie protiprávneho úkonu podľa § 59 ods. 1, pokiaľ nie je preukázané, že došlo aj k odberu plynu na dotknutom odbernom mieste. Protiprávny úkon (odber plynu meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii) bol v prejednávanej veci jednoznačne preukázaný, keď je nesporné, že žalovaný v rozhodnom období plyn odoberal a odoberal ho meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii.

9. Pokiaľ k poškodeniu zabezpečenia proti neoprávnenej manipulácii (plomby) pristúpila v zmysle vyššie uvedeného aj ďalšia skutočnosť, a to odber plynu prostredníctvom takéhoto meradla, došlo tým k odberu, ktorý ZoE označuje ako neoprávnený a takýmto odberom vznikla žalobcovi, ako prevádzkovateľovi distribučnej siete, ktorého zemný plyn odberateľ odoberal, škoda. Táto spočíva nielen v nákladoch na opravu poškodenej plomby, ale primárne v hodnote neoprávnene odobratého množstva zemného plynu a prípadne v nákladoch, ktoré poškodený musel v súvislosti s neoprávneným odberom plynu vynaložiť a ktoré by poškodenému, ak by k neoprávnenému odberu plynu nedošlo, nevznikli. Žalovaný, ako odberateľ zemného plynu, mohol v rozhodnom období odobrať zo siete iba zemný plyn, ktorý patril žalobcovi, ako prevádzkovateľovi distribučnej siete, ku ktorej je odberné plynové zariadenie

žalovaného pripojené, alebo plyn patriaci jeho dodávateľovi zemného plynu (spoločnosti Slovenský plynárenský priemysel, a. s.). Žalovaný zemný plyn v rozhodnom období preukázateľne odoberal, ale nešlo o plyn, ktorý patril jeho dodávateľovi zemného plynu. Tento žalovanému v rozhodnom období nedodal žiaden plyn.

10. V prípade vzniku škody sa v zmysle lex generalis nahrádza skutočná škoda a ušlý zisk. Z obdobného princípu vychádza aj úprava v ZoE ako lex specialis, v ktorej úprave však, vzhľadom na špecifiká upravovanej oblasti, počítava právna úprava s alternatívou, že skutočnú škodu nie je možné určiť. Pre takýto prípad zákon splnomocnil príslušné ministerstvo, aby všeobecne záväzným predpisom zadefinovalo náhradný spôsob určenia výšky škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu. Na to, aby bolo možné určiť v prípade neoprávnených odberov plynu skutočne spôsobenú škodu, musel by mať poškodený (prevádzkovateľ distribučnej siete, z ktorej bol plyn neoprávnené odobratý), k dispozícii údaj o presnom, neoprávnené odobratom množstve zemného plynu. Takýto údaj by mu mohol poskytnúť výlučne plynomer s platným overením v zmysle pravidiel definovaných v ustanoveniach zákona č. 142/2000 Z. z. o metrológii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (účinný v čase neoprávneného odberu). Podľa ustanovení tohto zákona však na určenie množstva odobratého plynu nie je možné použiť údaj z meradla, na ktorom bola porušená plomba (overovacia/zabezpečovacia značka). Objektívnym a spoľahlivým údajom, na základe ktorého by bolo možno zistiť presné, odberateľom spotrebované množstvo plynu počas rozhodného obdobia (a teda výšku skutočnej škody), nie je údaj o spotrebách na odbernom mieste za obdobie predchádzajúce obdobiu neoprávneného odberu, či údaj o výške tzv. zálohových platieb uhrádzaných dodávateľovi zemného plynu.

11. Žalobca v takýchto prípadoch nemá k dispozícii údaj o presnom množstve odobratého plynu za rozhodné obdobie, nevie určiť skutočne odobraté množstvo plynu v rozhodnom období, a teda o výške skutočne spôsobenej škody. V prípade odberu plynu meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii, je preto potrebné určiť množstvo odobratého plynu pomocou metodiky stanovenej vo vykonávacom predpise. Dovolateľ poukázal aj na skutočnosť, že pri výpočte množstva odobratého plynu sa zohľadňuje existencia konkrétnych spotrebičov nachádzajúcich sa v nehnuteľnosti, v ktorej k odberu plynu dochádzalo, a ich skutočná spotreba.

12. Žalobca preukázal, že mu bol spôsobom označeným v ZoE ako neoprávnený odber z jeho distribučnej siete odobratý jemu patriaci zemný plyn, čím došlo k zmenšeniu majetkovej sféry žalobcu. Na určenie rozsahu zmenšenia majetkovej sféry žalobcu musel tento použiť metodiku stanovenú vo všeobecne záväznom právnom predpise (pozn. vyhláške Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky č. 155/2005 Z. z.), keďže nemal k dispozícii údaj o presnom množstve žalovaným odobratého plynu v rozhodnom období, na základe ktorého by bolo možné určiť skutočnú výšku škody.

13. Dovolateľ navrhol dovolaciemu súdu, aby napadnutý rozsudok krajského súdu zmenil tak, že zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 9 492,39 eur spolu s 8,75 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 9 492,39 € od 31. júla 2012 až do zaplatenia, a zároveň prizná žalobcovi nárok na náhradu trov konania, resp. aby rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

14. K dovolaniu sa vyjadril žalovaný, ktorý toto navrhol odmietnuť ako neprípustné. Podľa žalovaného žalobca nepreukázal neoprávnený odber plynu zo strany žalovaného, keďže nepredložil dôkazy, z ktorých by bolo možné jednoznačne skonštatovať porušenie zabezpečenia proti neoprávnenej manipulácii na plynomere nachádzajúcom sa na voľne prístupnom mieste, teda mu nevznikol základ na vymáhanie nároku na náhradu škody pre neunesenie dôkazného bremena.

15. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“), ako súd dovolací [podľa § 35 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „C. s. p.“)], po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

16. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C. s. p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

17. V zmysle § 421 ods. 1 C. s. p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 C. s. p. je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu; zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna, ako aj procesnoprávna.

18. Žalobca vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p., že doposiaľ nebola vyriešená otázka, či je možné v prípade, že k odberu plynu došlo prostredníctvom meradla s porušenou plombou, zistiť výšku skutočnej škody odpočtom z takéhoto meradla. Podľa dovolateľa údaj o skutočnej spotrebe môže poskytnúť výlučne plynomer s platným overením v zmysle pravidiel definovaných v ustanoveniach zákona č. 142/2000 Z. z. o metrológii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, pričom podľa ustanovení tohto zákona na určenie množstva odobratého plynu nie je možné použiť údaj z meradla, na ktorom bola porušená plomba (overovacia/zabezpečovacia značka).

19. Základnými úvahami, vedúcimi konajúce súdy k záveru o nepreukázaní nároku na náhradu škody uplatnenej v konaní, bol záver, že samotný zásah do meradla ako taký nespôsobil vznik škody a pre jej ustálenie bolo potrebné vychádzať z iných, technicky dostupných možností, najmä odpočtom z meradla, na ktorom bola plomba porušená, a nie uplatnením metodiky obsiahnutej vo vykonávacom predpise.

20. V konaní tak nezostalo sporným, či je naplnený predpoklad vzniku zodpovednosti žalovaného za škodu porušením zabezpečenia na technickom zariadení, ale sporným zostal spôsob vyčíslenia takejto škody pre prípad, kedy by bolo zrejme možné získať určité hodnoty týkajúce sa množstva odobratého plynu priamo z takéhoto meradla.

21. Súd prvej inštancie výslovne vo svojom rozhodnutí konštatuje, že bolo zistené, že originálna plomba bola zamenená za inú plombu, napriek citovanej judikatúre však dochádza k záveru, že nebolo preukázané, že bol týmto vykonaný zásah do meradla, ktorý by spôsobil vznik škody.

22. Takéto konštatovanie si však vnútorne odporuje, keďže ide o zodpovednosť objektívnu a napriek tomu, že meradlo je na verejne dostupnom mieste, ex lege za akúkoľvek neoprávnenú manipuláciu s ním zodpovedá odberateľ.

23. Súd prvej inštancie ďalej uzavrel, že bolo povinnosťou žalobcu preukázať, že v dôsledku neoprávneného odberu plynu zo strany odporcu mu vznikla škoda, čo však nie je podľa súdu prvej inštancie splnené tvrdením žalobcu, že škoda mu vznikne ak odberateľ odoberal plyn meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii. Ďalej dochádza k záveru, že nemožno použiť odkaz na podzákonnú normu, upravujúcu výpočet náhrady škody, z dôvodu, že takýto postup je použiteľný len v prípade, že nemožno vyčísliť skutočne vzniknutú škodu, takže vznik škody nemožno vyvodzovať z každého poškodenia plomby meradla, ale iba zo zásahu do meradla, následkom ktorého by meradlo nezaznamenávalo alebo nesprávne zaznamenávalo množstvo odobratého plynu.

24. Súd prvej inštancie teda právne posúdil vec tak, že nemožno nárok zo zodpovednosti žalobcovi priznať, ak nepreukáže vznik skutočnej škody tak, že zároveň preukáže, že manipulované meradlo nebolo objektívne schopné určiť veľičiny merať, a teda prostredníctvom takéhoto prístroja bolo možné zistiť „skutočnú škodu“. Tieto úvahy zároveň potvrdil svojim rozhodnutím súd odvolací.

25. Dovolací súd, riešiac tak otázku dôvodnosti dovolania vo vzťahu k položenej dovolacej otázke, musel najskôr predbežne vyriešiť, či už nebola najvyšším súdom zodpovedaná.

26. Podľa ustanovenia § 82 ods. 1 písm. d/ zákona o energetike neoprávneným odberom plynu je odber meraný určeným meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii, alebo určeným meradlom, ktoré nebolo namontované prevádzkovateľom siete. Odberateľ, ktorý neoprávnene odoberal plyn, je povinný uhradiť dodávateľovi plynu, prevádzkovateľovi prepravnej siete a prevádzkovateľovi distribučnej siete, prevádzkovateľovi zásobníka skutočne vzniknutú škodu, ak vznikla. Odberateľ, ktorý neoprávnene odoberal plyn, je povinný uhradiť spolu so škodou aj ušlý zisk dodávateľovi plynu, prevádzkovateľovi prepravnej siete a prevádzkovateľovi distribučnej siete (ods. 2).

27. V uznesení z 27. októbra 2009, sp. zn. 1Cdo/107/2008 najvyšší súd skonštatoval, že pri neoprávnenom odbere plynu meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii, je daná objektívna zodpovednosť odberateľa plynu. V takom prípade odberateľ plynu zodpovedá už len za to, že odoberal plyn meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti manipulácii, pričom porušenie tohto zabezpečenia mohol spôsobiť ktokoľvek, teda porušenie zabezpečenia meradla proti neoprávnenej manipulácii nie je viazané len na odberateľa samotného, prípadne na iné osoby, ktoré, či už na podnet odberateľa plynu, alebo s jeho vedomím toto zabezpečenie meradla porušili. Rovnaký záver vyslovil najvyšší súd aj v rozsudku z 29. novembra 2011, sp. zn. 4Cdo/102/2010.

28. V uznesení z 28. októbra 2009, sp. zn. 4Cdo/30/2009 najvyšší súd uzavrel, že ustanovenie § 59 ods. 1 písm. d/ zákona č. 656/2004 Z. z. o energetike (znenie uvedeného ustanovenia je totožné s ustanovením § 82 ods. 1 písm. d/ zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike aplikovaného na rozhodovanú vec - pozn. dovolacieho súdu) obsahuje definíciu neoprávneného odberu plynu a ods. 2 právne dôsledky v súvislosti s neoprávneným odberom, t. j. povinnosť takéhoto odberateľa uhradiť dodávateľovi plynu škodu, ak vznikla. Zároveň najvyšší súd uviedol, že ak sú v súdnom konaní skutočne preukázané všetky znaky zodpovednosti za škodu, t. j. existencia protiprávneho úkonu (neoprávnený odber), škoda a príčinná súvislosť medzi existenciou protiprávneho úkonu a škodou, nie je žiaden dôvod pre neuloženie povinnosti škodu nahradiť. Totožný záver o charaktere zodpovednosti odberateľa plynu s meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii ako objektívnej zodpovednosti (bez ohľadu na zavinenie) vyslovil dovolací súd aj v uznesení z 12. marca 2015, sp. zn. 3Cdo/99/2012.

29. V prípade žaloby o náhradu škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu je povinnosťou súdov dôsledne vychádzať z toho, podľa akej skutkovej podstaty uvedenej v ustanovení § 82 ods. 1 zákona o energetike si žalobca uplatnil nárok na náhradu škody. V rozhodovanej veci si žalobca uplatnil nárok na náhradu škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu podľa § 82 ods. 1 písm. d/ zákona o energetike. Vychádzajúc z vyššie citovanej ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu dovolací súd konštatuje, že podľa uvedeného zákonného ustanovenia je odberateľ plynu zodpovedný za neoprávnený odber plynu, ktorý bol meraný určeným meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii bez ohľadu na zavinenie samotného odberateľa plynu. Zodpovednosť odberateľa plynu za neoprávnený odber plynu je objektívna a je daná vtedy, ak v rozhodnom období odoberal plyn, ktorý bol meraný meradlom s porušeným zabezpečením proti neoprávnenej manipulácii. Ak je v konaní preukázané, že odberateľ v rozhodnom období odoberal plyn meradlom s porušeným zabezpečením proti neoprávnenej manipulácii (t. j. dopustil sa neoprávneného odberu plynu), vznikla mu v súlade s § 82 ods. 2 zákona o energetike povinnosť nahradiť dodávateľovi plynu vzniknutú škodu, vrátane ušlého zisku. Za splnenia týchto predpokladov nemožno skonštatovať, že žalobca v konaní nepreukázal splnenie žiadneho z predpokladov zodpovednosti za škodu.

30. Uvedené znamená, že za protiprávny úkon ako jeden z predpokladov zodpovednosti za škodu považuje zákon neoprávnený odber plynu, ktorý bol meraný určeným meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii. V takom prípade je v zmysle § 82 ods. 1 písm. d/ zákona o energetike rozhodujúce samotné porušenie zabezpečenia proti neoprávnenej manipulácii plynu na meradle. Pritom je irelevantné, či bolo meradlo funkčné alebo nefunkčné, prípadne, či zaznamenávalo skutočný alebo nižší odber plynu, ktoré sú spolu so zavineným konaním odberateľa plynu podstatné pre naplnenie skutkovej podstaty neoprávneného odberu plynu podľa § 82 ods. 1 písm. c/ zákona o energetike, podľa ktorej si však žalobca v rozhodovanej veci neuplatnil svoj nárok. Dovolací súd zároveň v tejto súvislosti poukazuje na to, že druhým predpokladom zodpovednosti za škodu (vznikom škody), ktorý pristupuje k neoprávnenému odberu plynu ako k protiprávnemu úkonu, je skutočnosť, že odberateľ plynu v rozhodnom období odoberal plyn prostredníctvom meradla s porušeným zabezpečením proti neoprávnenej manipulácii. Tretím predpokladom vzniku zodpovednosti za škodu je potom príčinná súvislosť medzi neoprávneným odberom plynu definovaným zákonom o energetike a vznikom škody.

31. Závety uvedené v bodoch č. 29 a 30 boli vyslovené v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR z 22. marca 2018 sp. zn. 3Obdo/51/2017 ako súdu dovolacieho, od ktorých nemá dovolací súd dôvod odkloniť sa a ktoré je tak potrebné považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa v úvahe o potrebe naplnenia základného predpokladu pre dôvodnosť uplatneného nároku žalobcom konajúce súdy odklonili (tu s poukazom na závery vyslovené v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/198/2017 k retrospektívnemu pôsobeniu zmeny judikatúry, hoci v tomto prípade nejde o zmenu, ale o interpretáciu normy vyslovenú najvyšším súdom v čase po prijatí rozhodnutia vo veci prejednávanej s tým, že súd právo netvorí, len ho nachádza a vyslovený právny názor najvyšší súd aplikuje na všetky už prebiehajúce konania).

32. Vo veci prejednávanej je z vykonaného dokazovania a ustáleného skutkového stavu zjavné, že bol urobený zásah do plomby číselníka meradla, na základe čoho možno s veľkou pravdepodobnosťou predpokladať, že pôvodné zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii bolo porušené - odstránené a nahradené inou plombou. Neobstojí tak právne posúdenie veci uskutočnené súdmi nižšej inštancie, že žalobca neunesol dôkazné bremeno spočívajúce v preukázaní existencie protiprávneho úkonu (neoprávneného odberu), vzniku škody a príčinnej súvislosti medzi nimi, keďže nebolo preukázané, či v dôsledku porušenia plomby bolo meracie zariadenie nefunkčné a či žalovaný vykonal neoprávnený zásah do meradla neoprávnenou manipuláciou s ním, v dôsledku ktorého by následne nezaznamenávalo skutočný odber plynu.

33. Žalobca v dovolaní opodstatnene namietal, že nastolená otázka doposiaľ nebola riešená dovolacím súdom, a zároveň dôvodne namietal nesprávne právne posúdenie uskutočnené súdmi nižšej inštancie.

34. K zodpovedaniu časti otázky položenej dovolateľom došlo v čase po podaní dovolania (paradoxne v deň podania dovolania dovolací súd rozhodol vo veci sp. zn. 3Obdo/51/2018, o čom však dovolateľ objektívne nemohol mať žiadnu vedomosť), je tak v súčasnosti zodpovedaná jeho otázka čo do naplnenia predpokladov náhrady škody ako nároku, ktorý je v konaní dôvodne uplatnený. Citované rozhodnutie však nedáva odpoveď na otázku, ktorú vo svojom dovolaní vzniesol dovolateľ čo do spôsobu určenia výšky škody, ktorá žalobcovi vznikla, a ktorá bola pre posúdenie veci odvolacím súdom podstatná.

35. Z rozhodnutí oboch súdov nižšej inštancie je zjavné, že za nespornú skutočnosť v konaní preukázanú považujú zistenie, že originálna plomba bola zamenená za inú plombu. Nesporné je i to, že k odberu po poškodení plomby dochádzalo. Zároveň však konajúce súdy konštatujú, že nebolo preukázané, že bol týmto vykonaný zásah do meradla, ktorý by spôsobil vznik škody. Takéto konštatovanie je v príkrom rozpore s logikou objektívnej zodpovednosti formulovanej rozhodujúcim predpisom aplikovaným v prejednávanej veci, zákonom o energetike. Ako bolo uvedené vyššie, rozhodujúce pre konštatovanie nástupu tohto druhu zodpovednosti je samotné porušenie zabezpečenia proti neoprávnenej manipulácii plynu na meradle. Pritom je irelevantné, či bolo meradlo funkčné alebo

nefunkčné, prípadne, či zaznamenávalo skutočný alebo nižší odber plynu, ako aj to, či takýto zásah učinil samotný žalovaný.

36. V napadnutom rozhodnutí odvolací súd, v nadväznosti na závery vyslovené súdom prvej inštancie, uvádza, že iba pre prípad nemožnosti vyčíslenia skutočne vzniknutej škody, nie pre prípad nemožnosti zistenia, či škoda skutočne vznikla, odkazuje zákon na úpravu výpočtu škody všeobecne záväzným právnym predpisom vydaným príslušným ministerstvom. Podľa názoru súdu prvej inštancie vznik škody nemožno vyvodzovať z každého poškodenia plomby meradla, ale iba zo zásahu do meradla, následkom ktorého by meradlo nezaznamenávalo alebo nesprávne zaznamenávalo množstvo odobratého plynu. Nakoľko návrh bol zamietnutý z dôvodu, že žalobca podľa súdu nepreukázal samotný vznik škody, súd prvej inštancie sa už nezaoberal vyčíslením jej výšky.

37. Dovolací súd v súvislosti s úvahou vedúcou k správnej interpretácii ust. § 59 ods. 1 písm. d) ZoE akcentuje, že bolo potrebné zohľadniť ako charakter objektívnej zodpovednosti, upravenej týmto zákonným predpisom, ktorý je lex specialis pre úpravu osobitného druhu zodpovednosti, tak následne účel ustanovenia odseku 3 ustanovenia § 59 ZoE, vo vzťahu k použitiu podzákonnej normy, a to vyhlášky č. 155/2005 Z. z. ktorou sa ustanovuje spôsob výpočtu škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu.

38. Podstatným pre vyhodnotenie situácie, ktorá v prejednávanej veci skutočne zakladá potrebu poskytnúť právne posúdenie dovolacieho súdu, keď doposiaľ výklad uvedenej právnej normy v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu absentuje, boli nasledovné základné skutkové predpoklady pre aplikáciu následne poskytnutého výkladu:

- a. v konaní bolo jednoznačne preukázané, že došlo k manipulácii so zabezpečovacím zariadením plynomerom,
- b. vec prejednávaná je prípadom takého protiprávneho úkonu, ktorý spĺňa predpoklady neoprávneného odberu plynu definovaného v ustanovení § 59 ods. 1 písm. d) ZoE, t. j. protiprávnym úkonom bol odber plynu meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii, t. j. je nesporné, že po porušení plomby bol plyn odoberaný.

39. Z charakteru spôsobu poskytovania prístupu k tejto komodite (zemnému plynu) v zmysle jeho distribúcie je jednoznačné, že zákon automaticky pri porušení zabezpečenia stavia konštrukciu vzniku škody na strane žalobcu, ak bol plyn zo siete odoberaný, keďže týmto momentom zaniká možnosť odberateľa odoberať plyn od svojho zmluvného dodávateľa, a to práve z dôvodu, že tento mu plyn môže dodávať a účtovať výlučne prostredníctvom zariadenia bez poškodeného zabezpečenia (t. j. spĺňajúceho kritériá oprávneného odberu).

40. Podľa ust. § 59 ods. 1 ZoE neoprávneným odberom plynu je odber

- a) bez uzavretej zmluvy alebo v rozpore s uzavretou zmluvou,
- b) nemeraného plynu,
- c) bez určeného meradla alebo s meradlom, ktoré v dôsledku neoprávneného zásahu odberateľa nesprávne zaznamenáva odber plynu,
- d) bez určeného meradla alebo s meradlom, ktoré nebolo namontované prevádzkovateľom siete, alebo na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii,
- e) ak odberateľ neumožnil prerušenie dodávky plynu; takýto odber sa za neoprávnený odber považuje odo dňa, keď odberateľ neumožnil prerušenie dodávky plynu,
- f) ak odberateľ nedodržiaval obmedzenia určené dodávateľom plynu, prevádzkovateľom prepravnej siete, prevádzkovateľom zásobníka alebo prevádzkovateľom distribučnej siete,
- g) ak odberateľ nedodržiaval zmluvne dohodnuté platobné podmienky,

41. Podľa odseku 2 odberateľ, ktorý neoprávnené odoberal plyn, je povinný uhradiť dodávateľovi plynu, prevádzkovateľovi prepravnej siete a prevádzkovateľovi distribučnej siete, prevádzkovateľovi zásobníka skutočne vzniknutú škodu, ak vznikla. Odberateľ, ktorý neoprávnené odoberal plyn, je povinný uhradiť

spolu so škodou aj ušlý zisk dodávateľovi plynu, prevádzkovateľovi prepravnej siete a prevádzkovateľovi distribučnej siete.

42. Podľa odseku 3 ak nemožno vyčísliť skutočne vzniknutú škodu na základe objektívnych a spoľahlivých podkladov, použije sa spôsob výpočtu škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu, ktorý ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo.

43. Škodou, ktorú je prevádzkovateľ distribučnej siete oprávnený vymáhať, je škoda skutočná, t. j. spočívajúca v odstránení protizákonného stavu (oprava poškodenej plomby a súvisiace náklady), hodnota neoprávnene odobratého množstva zemného plynu, ako aj v nákladoch, ktoré žalobca musí v súvislosti s neoprávneným odberom plynu vynaložiť a ktoré by mu nevznikli, ak by k neoprávnenému odberu plynu nedošlo. Nejde teda výlučne o hodnotu odobratého plynu, ako nesprávne uzavreli sudy nižšej inštancie, navyše, hodnota takto odobratého plynu nemôže zodpovedať pôvodnej zmluvnej cene s poskytovateľom prístupu k distribučnej sieti, ktorý však v relevantnom období nemohol plyn podľa zmluvy žalovanému dodávať.

44. V prípade odberu plynu meradlom, na ktorom je porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii, vzniká žalobcovi ako prevádzkovateľovi distribučnej siete škoda, keďže dochádza k zmenšeniu jeho majetku o hodnotu odobratého množstva zemného plynu žalovaným. Za skutočnú škodu je potrebné považovať aj náklady, ktoré žalobca musel v súvislosti s neoprávneným odberom plynu vynaložiť a ktoré by mu inak nevznikli.

45. Pre prípad, kedy skutočnú škodu nie je možné určiť inými relevantnými prostriedkami, zákon splnomocnil príslušné ministerstvo, aby všeobecne záväzným predpisom určilo náhradný spôsob výpočtu výšky škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu, a to vydalo vyhlášku Ministerstva hospodárstva SR č. 155/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje spôsob výpočtu škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu.

46. Pre určenie skutočne spôsobenej škody v zmysle množstva odobratého plynu v prípade neoprávnených odberov plynu by prevádzkovateľ distribučnej siete, z ktorej bol plyn neoprávnene odobratý, musel poznať presné množstvo takto odobratého zemného plynu. V zmysle ust. § 19 zákona č. 142/2000 Z. z. o metrológii a o zmene a doplnení niektorých zákonov je možné určené meradlá používať na daný účel, len ak majú platné overenie, ak sa toto vyžaduje, teda záväzný (jednoznačný) údaj o spotrebe môže poskytnúť výlučne plynomer s platným overením. Podľa tohto ustanovenia na určenie množstva odobratého plynu nie je možné použiť údaj z meradla, na ktorom bola porušená plomba (overovacia/zabezpečovacia značka).

47. Objektívnym a spoľahlivým podkladom, ktorý zákon v odseku 3 ustanovenia § 59 ZoE predpokladá, t. j. podkladom na základe ktorého by bolo možno presne zistiť odberateľom spotrebované množstvo plynu počas rozhodného obdobia (t. j. výšku skutočnej škody), nemôže byť ani údaj o spotrebe na odbornom mieste za predchádzajúce obdobie, keďže toto neznamena automaticky rovnaký odber za obdobie zisťované.

48. Pokiaľ teda nie je možné určiť skutočne odobraté množstvo plynu v rozhodnom období spôsobom, ktorý neodporuje zákonu, a teda nemožno spoľahlivo určiť výšku skutočne spôsobenej škody v prípade odberu plynu meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii, je potrebné túto výšku určiť spôsobom ustanoveným zákonom, a to za použitia na to vypracovaného podzákonného predpisu, ktorý zároveň zohľadňuje existenciu konkrétnych spotrebičov nachádzajúcich sa v nehnuteľnosti, v ktorej k odberu plynu dochádzalo, a ich skutočnú spotrebu.

49. V prípade, ktorý je predmetom tohto konania, žalobca preukázal, že bol z jeho distribučnej siete odobratý jemu patriaci plyn, a to spôsobom označeným v zákone ako neoprávnený odber plynu. Týmto spôsobom došlo k zmenšeniu jeho majetku a za účelom vyčíslenia vzniknutej škody bolo potrebné použiť metodiku upravenú vo všeobecne záväznom právnom predpise, vyhláške Ministerstva

hospodárstva Slovenskej republiky č. 155/2005 Z.z.

50. Nakoľko žalobca opodstatnene vytýkal odvolaciemu súdu nesprávne právne posúdenie veci, dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 C. s. p.). Keďže dôvody, pre ktoré bol zrušený rozsudok odvolacieho súdu, sa vzťahujú aj na rozsudok súdu prvej inštancie a v prípade zrušenia výlučne rozsudku odvolacieho súdu by vzhľadom na nesprávnosť právnych záverov súdu prvej inštancie bol odvolací súd povinný rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť, dovolací súd aj s prihliadnutím na zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania (čl. 17 Základných princípov Civilného sporového poriadku) konštatuje, že nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. Preto dovolací súd zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 C. s. p.) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 C. s. p.), keďže vyslovený právny názor odvolacieho súdu bude viesť k potrebe ustálenia výšky škody uplatnenej v konaní, čo doposiaľ nebolo predmetom súdneho prieskumu.

51. Dovolací súd dospel k záveru, že v rozhodovanej veci bolo nevyhnutné zrušiť okrem dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu (a rozsudku súdu prvej inštancie) aj uznesenie súdu prvej inštancie, ktorým rozhodol o nároku na náhradu trov odvolacieho konania (uznesenie Okresného súdu Topoľčany č. k. 8Cb/15/2014-202). Na odôvodnenie tohto záveru dovolací súd uvádza, že v danom prípade nebol viazaný rozsahom podaného mimoriadneho opravného prostriedku s poukazom na ustanovenie § 439 písm. a/ C. s. p. V prípade závislosti výrokov môže dovolací súd prejednať aj závislý výrok bez toho, aby bol dovolateľom napadnutý a účinky dovolania sa vzťahujú aj na tento nenapadnutý, ale závislý výrok. Závislosť výrokov od seba závisí od konkrétneho právneho vzťahu. O závislosti možno hovoriť vtedy, ak medzi výrokmi existuje istý vzťah prejudiciality. Judikatúra najvyššieho súdu (R 73/2004) ustálila, že závislým výrokom môže byť nielen dovolaním nedotknutý výrok tvoriaci súčasť napadnutého rozhodnutia, ale aj výrok, ktorý je obsahom iného, samostatného rozhodnutia v danej veci. Výdanie uznesenia o nároku na náhradu trov konania je jednostranne závislé od existencie rozhodnutia vo veci samej. Zrušením rozsudku odvolacieho súdu a rozsudku súdu prvej inštancie uznesenie o nároku na náhradu trov odvolacieho konania ako závislé rozhodnutie stratilo svoj podklad. Bez nadväznosti na predchádzajúce (zrušené) rozhodnutia vo veci samej by zostalo uznesenie o nároku na náhradu trov konania osamotené, strácalo by rozumný zmysel a odporovalo by to princípu právnej istoty (obdobne vid' napr. nález ústavného súdu zo 16. marca 2016, č. k. I. ÚS 549/2015-33, bod 20 a uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/173/2008, 2Cdo/267/2008, 1MCdo/14/2010, 1Cdo/36/2011, 6Cdo/201/2012, 4Cdo/52/2014 a 2MOBdoV/4/2012).

52. Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci, pričom je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 C. s. p.). V novom rozhodnutí rozhodne odvolací súd znova aj o trovách pôvodného konania a odvolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

53. Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.